

Till
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2012-01-12

Remissvar på 2009 års behörighetsutredning ”Kompetens och ansvar” (SOU 2010:65)

Sammanfattande punkter

SAM anser att:

- Benämningen musikterapeut bör vara en skyddad yrkestitel då musikterapeuter utför kvalificerade arbetsuppgifter med ett särskilt ansvar för patienternas säkerhet i vården. Bristande kompetens kan utgöra en risk för de patienter och klienter som erbjuds musikterapi.
- En musikterapeut uppfyller kraven för legitimation inom hälso- och sjukvården avseende patientkontakt, eget behandlingsansvar självständigt arbete, dokumentation och journalföring och högskoleutbildning på avancerad nivå.
- Musikterapi är inte en alternativ eller komplementär behandlingsform. Musikterapi kan utgöra en av flera behandlande insatser, men kan inte ersättas med annan behandling, t ex psykoterapi. Musikterapi kan i vissa fall *angränsa* till psykoterapi, men har i sin helhet både andra tillämpningar och möjligheter.
- Musikterapi är en evidensbaserad behandlingsform med internationell vetenskapligt grundad teori och praktik
- Sverige bör följa utvecklingen inom EU i riktning mot ett lagstadgat skydd av yrkets titel.

Inledning

SAM anser att en legitimation ger ett avsevärt tydligare skydd för patienten än det register som föreslås av behörighetsutredningens betänkande.

SAM vill framförallt *garantera patientsäkerheten (a)* så att de som erbjuds musikterapi ska kunna få en säker vård som är vetenskapligt baserad.

SAM anser dessutom att ett skydd av yrkestiteln utgör en *nödvändig grund för fortsatt utveckling (b)* av musikterapi som yrke, utbildning och forskningsområde.

Musikterapeuter uppfyller alla de *grundläggande kraven (c) för legitimation i hälso- och sjukvården* med högskoleutbildning, patientkontakt, eget behandlingsansvar och självständigt arbete.

a) Patientsäkerhet

Musikterapeuten representerar en kompetens som hälso- och sjukvården har behov av. Musikterapi är en evidensbaserad terapiform (2). Socialstyrelsen rekommenderar musikterapi som psykosocial insats vid schizofreni (3). Stockholms läns landsting har i sin budget fastslagit att ”svårt sjuka barn ska ges möjlighet till rehabilitering i olika men evidensbaserade, effektiva former, t.ex. musikterapi” (4). Utifrån pågående forskning och studier om musikterapi vid bl.a. depression (5), schizofreni (6) cancervård (7) och autism (8) finns anledning att förvänta ytterligare rekommendationer.

Avsaknad av skydd för yrkestiteln utgör en behandlingsrisk. Musik är ett kraftfullt, emotionellt och socialt verktyg som kan framkalla starka känslomässiga reaktioner (15) (16). Exempel på där detta kan vara aktuellt är inom barnonkologi, palliativ vård och psykiatri (17). Kunskap om musikens påverkan, styrkan i musikupplevelsen och dess potentiellt invaderande karaktär är också viktig i yrkesutövandet av musikterapi. Musik kan användas som smärtlindring men kan också öka både fysisk och psykisk smärta under vissa omständigheter (20) (14). Musikterapeutisk behandling har ett förhållningssätt i linje med musikterapeuters etiska riktlinjer (18) (19).

b) Musikterapeutens utbildning, yrke och forskningsområde

Kungl. Musikhögskolan (KMH) har sedan 1981 gett kurser i musikterapi och tilldelades i budgetpropositionen 1987 som enda högskola i Sverige medel för uppdraget att utbilda musikterapeuter. Programmet är sedan 2003 ett magisterprogram (21). Utbildningen är forskningsbaserad med en tvärvetenskaplig karaktär där tyngdpunkten ligger på modern utvecklingspsykologi. Doktorandutbildningar inom området musikterapi bedrivs närmast i Sverige samt i Norden. Idag finns flera svenska disputerade musikterapeuter (23) (24) (14) och doktorander (25) .

c) Musikterapeutens ansvar och kompetens

Musikterapeutens yrkesroll inom hälso- och sjukvård och omsorg är vanligtvis knuten till tvärfackliga, interdisciplinära team. Musikterapeuten har ett självständigt ansvar i samarbete med andra professionella i exempelvis utredningar. Musikterapeuten är ansvarig för relevant dokumentation och journalföring enligt gällande lagstiftning.

Musikterapi ger möjlighet att mobilisera motivation och resurser där detta annars är mycket svårt. Detta är lika relevant vid behandling av patienter inom rehabilitering (9), habilitering, psykiatrisk vård, äldreomsorg, specialpedagogik (10) palliativ vård (11) (12) och psykiatri (13). Musikterapi tar sin utgångspunkt i patientens egen musikaliska bakgrund och identitet. Målet är att genom förebyggande insatser, rehabilitering eller behandling, ge patienter möjlighet att uppnå förbättrad livskvalitet.

Forskning inom musikterapi

- Musikterapi är internationellt sett ett etablerat fackligt fält med en omfattande forskningsbaserad litteratur. Nordic Journal of Music Therapy (22) är en av dessa, publicerad av Routledge i samarbete med The Grieg Academy Music Therapy Research Centre (GAMUT) och med institutioner inom universiteten i Norden och de Baltiska länderna.
- I en metaanalys undersökte Gold et.al. (6) effekten av musikterapi för individer med schizofreni. Resultaten visar att musikterapi som tillägg till sedvanlig behandling ger positiva effekter på symtom och funktionsnivå, jämfört med enbart sedvanlig behandling. En nyare metaanalys (26) visar att musikterapi, som tillägg till sedvanlig behandling, har stark och signifikant effekt på generella symtom, negativa symtom, depression, ångest, funktion och musikaliskt engagemang.
- Musikterapiens effekt vid behandling av individer med depression har också undersökts i en Cochrane Review (5). Fyndet från de enskilda studierna tyder på att musikterapi som behandling vid depression är verksamt. En RCT studie pågår för närvarande av en forskningsgrupp vid University of Jyväskylä (27).
- Gold, Wigram och Elefant (8) har gjort en systematisk genomgång av litteratur om musikterapi vid diagnoser inom autismspektrat. De statistiskt signifikanta resultaten visar att musikterapi kan vara till hjälp för att förbättra kommunikativa färdigheter. Hos den brittiska forskningssajten Research Autism (28) är musikterapi en av de högst rankade interventionerna inom pedagogik och behandling för barn med autism när det gäller kommunikationsutveckling.
- Effekten av musikterapi för barn och unga med psykiatriska diagnoser har undersökts i en metaanalys (29). Resultaten visar att musikterapi förbättrade beteende, utveckling och självbild hos barn och ungdomar med beteendeproblematik och utvecklingsmässiga störningar.
- En Cochrane Review har gjorts för att undersöka effekten av musikterapi vid förvärvade hjärnskador (30). Effekten av vokala övningar och sång utifrån talspråkets naturliga flyt och begriplighet för patienter med hjärnskador eller stroke har också undersökts (31). Vidare har långtidseffekter av musikterapeutisk behandling i förhållande till röstkontroll och frekvensvariabilitet undersökts (32). Flera studier har genomförts för att undersöka effekten av musikterapi avseende kommunikation för patienter med neurologiska sjukdomar som Parkinson och stroke (33) (34) (35) (36) (37) (38). Positiva effekter av musikterapi i förhållande till de motoriska problem som patienter med Parkinsons sjukdom upplever finns också dokumenterade (39) (40) (41).

- Kvalitativa fallstudier Inom äldreomsorgen visar att patienter med demens kan ha gott stöd av musikterapeutiska erbjudanden, t.ex. i förhållande till ökad livskvalitet och reduktion av agiterat beteende. Ridder (42) har undersökt av hur användande av kända sånger kan möjliggöra kommunikation med patienter med frontotemporal demens. I en Cochrane Review ser man behov av ytterligare forskning (43). Demensområdet är inom musikterapin i snabb utveckling och ett nordiskt nätverk för forskning och kunskapsutveckling inom fältet har etablerats vid Griegakademiens center för musikterapiforskning, GAMUT.
- En Cochrane Review har genomförts för att se om musikterapi kan bidra till förbättrad livskvalitet i livets slutskede där resultaten visar att musikterapi kan ha en positiv effekt (44).
- Musikterapi har använts för att lindra symtom, behandla biverkningar och i rehabilitering av cancerpatienter (45) (46). En Cochrane Retiew visar att musikterapi kan ha en positiv effekt på ångest, smärta, humör och livskvalitet (7).

Nationellt och internationellt samarbete

European Music Therapy Confederation, EMTC (47) samt World Federation for Music Therapy, WFMT (48) utgör ett betydelsefullt och levande nätverk till förmån för kliniskt erfarenhetsutbyte, utbildning och forskning. Genom EMTC finns idag möjligheten att registrera sig som musikterapeut. Registreringen utgör däremot inte något lagligt skydd för yrkestiteln. Skyddad yrkestitel finns idag i Storbritannien, Österrike och Lettland.

Svenska musikterapeuter har deltagit i flera internationella utbildnings- och biståndsprojekt med statligt stöd (Svenska institutet och SIDA) (49).

Vi hoppas att vi med denna skrivelse tydligt påvisat nödvändigheten av en skyddad yrkestitel för musikterapeuter.

Märith Bergström-Isacsson
Musikterapeut fil.dr, ordförande SAM

.....

Kontaktpersoner:

Märith Bergström-Isacsson
E-post: marith.bergstrom-isacsson@jll.se
Mobil: 0703-448939

Rut Wallius
E-post: wallius@comhem.se
Mobil: 0733-786910

Referenser

1. **Regeringskansliet.** *Kompetens och ansvar. Betänkande av 2009 års behörighetsutredning, SOU 2010:65.* Statens offentliga utredningar. Stockholm : Regeringskansliet, 2010. ISBN 978-91-38-23445-7.
2. **Rolvjord, R, Gold, C och Stige, B.** Research rigour and therapeutic flexibility: Rationale for a therapy manual developed for randomised control trial. *Nordic Journal of Music Therapy.* 2005, 14(1), 15-32.
3. **Socialstyrelsen.** Nationella riktlinjer för psykosociala insatser vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd. *Socialstyrelsen.* [Online] 2011. [Citat: den 14 11 2011.] <http://www.socialstyrelsen.se/nationellariktlinjerforpsykosocialainsatsersvidschizofreni>.
4. **Stockholms läns landsting.** Mål och budget 2010 med planår 2011- 2012. *Stockholms läns landsting.* [Online] 2009. [Citat: den 14 11 2011.] <http://www.sll.se>.
5. **Maratos, A, o.a.** *Music therapy for depression.* [Cochrane Database of Systematic Reviews (1)] 2008. CD004517.
6. **Gold, C, o.a.** Music therapy for schizophrenia and schizophrenia-like illnesses (Cochrane Review). *The Cochrane Library.* 2005, Issue 2.
7. **Bradt, J, o.a.** Music interventions for improving psychological and physical outcomes in cancer patients. u.o. : Cochrane Database of Systematic Reviews 2011, 2011. Issue 8. CD006911. DOI: 10.1002/14651858.CD006911.pub2.
8. **Gold, C, Wigram, T och Elephant, C.** Music therapy for autistic spectrum disorder. *Cochrane Database of Systematic Reviews.* 2006. Issue 2, 2006, CD004381.
9. **Andersson, K., o.a.** *Musikterapi i rehabilitering av barn med sena komplikationer efter hjärntumörbehandling. En pilotstudie.* u.o. : ALB, 2003.
10. **Olsson, Y, o.a.** *Kultur i vården och vården som kultur. Från forskningsprogram till spridning.* Centrum för folkhälsa, avdelningen för folkhälsoarbete. Stockholm : Stockholms läns landsting, 2008. ISSN 1652-9359.
11. **Aasgaard, T.** *Song Creations with Children with Cancer: Process and meaning.* Opublicerad avhandling. Aalborg : Aalborg Universitet, 2002.
12. **O`Callaghan, C, o.a.** Resounding attachment cancer inpatients' song lyrics for their children in music therapy. *Support Care Cancer.* 2009, 17, 1149-1157.
13. **Lejonclou, A och Trondalen, G.** I have started to move into my body. *Nordic Journal of Music Therapy.* 2009, Vol. 18 (1), ss. 79-92.
14. **Bergström-Isacsson, M.** *Music and vibroacoustic stimulation in people with Rett syndrome - A neurophysiological study.* Doktorsavhandling. Aalborg : Aalborg Universitet, 2011.

15. **B, Merker, Bergström-Isacsson, M och Witt Engerström, I.** Music and the Rett disorder: The Swedish Rett centre survey. *Nordic Journal of Music Therapy*. 2001, Vol. 10(1), ss. 42-53.
16. **Bergström-Isacsson, M, Julu, P.O.O och Witt Engerström, I.** Autonomic responses to Music and Vibroacoustic Therapy in Rett Syndrome. *Nordic Journal of Music Therapy*. 2007, Vol. 16(1), ss. 42-59.
17. **Gold, C, o.a.** Resource-oriented music therapy for psychiatric patients with low therapy motivation: Protocol for a randomised controlled trial [NCT00137189]. *BMC Psychiatry*. [Online] 2005. [Citat: den 14 11 2011.] <http://www.biomedcentral.com/1471-244X/5/39>.
18. **Sveriges akademiska musikterapeuter, SAM.** Etiska riktlinjer. Stockholm : u.n., 2011.
19. **European Music Therapy Confederation, EMTC.** Ethical Code. *EMTC*. [Online] maj 2005. [Citat: den 14 11 2011.] <http://emtc-eu.com/ethical-code/>.
20. **Gardstrom, S.C.** Music therapy as noninvasive treatment: Who says? *Nordic Journal of Music Therapy*. 2008, 17(2), ss. 142-154.
21. **Akademikerförbundet, SSR.** Musikterapi. Konstnärlig terapiform som bedivs av musikterapeuter anslutna till SSR. Stockholm : Informationsbroschyr. Akademikerförbundet SSR, 2011.
22. *Nordic Journal of Music Therapy*. *Taylor and Francis Online*. [Online] 2011. [Citat: den 29 11 2011.] <http://www.tandfonline.com/loi/rnjm20>.
23. **Granberg, A.** Det måste få ta tid: En studie av musikterapeuters verksamhet i skolan. Doktorsavhandling. Stockholm : Centrum för musikterapeutisk forskning (MPC), 2004.
24. **Paulander, A-S.** Meningen med musikterapi - en studie av musikterapi som fenomen. Dotkorsavhandling. Stockholm : Kungl. Musikhögskolan, 2011.
25. **Sandell, A.** Doktorand. Göteborg : Nordiska högskolan.
26. **Gold, C, o.a.** Dose-response relationship in music therapy for people with serious mental disorders: Systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*. 27(3), ss. 193-207.
27. **Erkkilä, Jaakko, o.a.** Individual Music Therapy for Depression: randomised control trial. *British Journal of Psychiatry*. Augusti 2011, ss. 199:132-139;.
28. **Research Autism.** Music Therapy and Autism. *Research Autism*. [Online] 2011. [Citat: den 15 11 2011.] http://www.researchautism.net/autism_treatments_therapies_intervention.ikml?ra=39.
29. **Gold, C; Voracek, M; Wigram, T;** Effects of music therapy for children and adolescents with psychopathology: A meta-analysis. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*. 2004, 45(6), ss. 1054-1063.
30. **Bradt, J, o.a.** Music therapy for acquired brain injury. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2010. 2010. Issue 7. CD006787. DOI: 10.1002/14651858.CD006787.pub2.

31. **Tamplin, J.** A pilot study into the effect of vocal exercises and singing on dysarthric speech. *NeuroRehabilitation*. 2008, 23, ss. 1-10.
32. **Cohen, N.** The effect of singing instruction on the speech production of neurologically impaired persons. *Journal of Music Therapy*. 1992, 29(2), ss. 87-102.
33. **Baker, F.** Modifying the melodic intonation therapy program for adults with severe nonfluent aphasia. *Music Therapy Perspectives*. 2000, 18, ss. 110-114.
34. **Baker, F. (2005).** Verbesserung affektiver Intonation. [bokförf.] S. Jochims. *Musictherapie in der Neurorehabilitation Internationale Konzepte, Forschung und Praxis*. Deutschland/Germany : Hippocampus Verlag, Bad Honnef, 2005.
35. **Baker, F, Wigram, T och Gold, C.** The effects of a song-singing programme on the affective speaking intonation of people with traumatic brain injury. *Brain Injury*. 2005, 19(7), ss. 519-528.
36. **Paccetti, C, o.a.** Active music therapy in Parkinson's disease: An integrative method for motor and emotional rehabilitation. *Psychomotoric Medicine*. 2000, 62, ss. 386-93.
37. **Pilon, MA, McIntosh, KW och Thaut, MH.** Auditory vs visual speech timing cues as external rate control to enhance verbal intelligibility in mixed spastic-ataxic dysarthric speakers: A pilot study. *Brain Injury*. 1998, 12(9), ss. 793-803.
38. **Tomaino, C.M.** Using Music Therapy with Persons with Parkinson's Disease. [bokförf.] Cote, o.a. *Disease and Quality of Life*. New York : Haworth Press, 2000.
39. **Thaut, M.H. och McIntosh, G.C.** Rhythmic auditory training in sensorimotor rehabilitation of people with Parkinson's Disease. *Neurorehabilitation & Neural Repair*. 2006, 20, s. 81.
40. **Thaut, M.H., o.a.** Neurologic music therapy improves executive function and emotional adjustment in traumatic brain injury rehabilitation. *Ann N Y Acad Sci*. 2006, 1169, ss. 406-416.
41. **Thaut, K. W., o.a.** Auditory rhythmicity enhances movement and speech motor control in patients with Parkinson's disease. *Functional Neurology*. 2001, 16(2), ss. 163-172.
42. **Ridder, H.M.** Singing Dialogue. Music therapy with persons in advanced stages of dementia. *PhD-afhandling*. Aalborg : Institut for Musik og Musikterapi, 2003.
43. **Vink, A, o.a.** Music therapy for people with dementia. [Online]. u.o. : Cochrane database of systematic reviews 2004., 2011. Issue 3. CD003477. DOI: 10.1002/14651858.CD003477.pub2.
44. **Bradt, J och Dileo, C.** Music therapy for end-of-life care. *Cochrane Database of Systematic Reviews 2010*. 2011. Issue 1. CD007169. DOI: 10.1002/14651858.CD007169.pub2.
45. **Olofsson, A.** Meningsskapande i Musikterapi vid Cancerrehabilitering: Kvalitativ innehållsanalys av patienters upplevelser. *Examensarbete*. u.o. : Stockholms Universitet, 2011. URI: urn:nbn:se:su:diva-55987.

46. **Olofsson, A och Fossum, B.** Perspectives on Music Therapy in Adult Cancer Care: A Hermeneutic Study. *Oncology Nursing Forum*. July 2009, Vol. 36, No.4, ss. E223-E221.

47. *European Music Therapy Confederation, EMTC.* [Online] 2011. [Citat: den 29 11 2011.] <http://emtc-eu.com/>.

48. *World Federation of Music Therapy.* [Online] 2011. [Citat: den 29 11 2011.] http://www.wfmt.info/WFMT/About_WFMT.html.

49. **SIDA/Forum Syd och Förbundet för musikterapi i Sverige.** *Kompetensutveckling och organisation i musikterapi. Tre utvecklingsbiståndsprojekt i Bolivia 2005-2010.* u.o. : Forum Syd, 2010.